

Bokmeldinger

Olav Guttorm Myklebust, *Det store oppdrag: Artikler i utvalg 1938-1988*. Oslo, 1988.

Det er tydelig at norsk forlagsverden er inne i en krise. Når forlagene ikke våger seg på samlinger av artikler og essay, er det ikke fordi de ikke er interessert, men fordi de ikke tør. De vet av erfaring at slikt stoff ikke selger. Det er antakelig bakgrunnen forl at norsk misjonsforsknings nestor, professor Olav Guttorm Myklebust, har utgitt denne samlingen av artikler privat, som en personlig markering av 50 års skapende arbeid i norsk misjonsforskning. Skjønt «personlig markering» er kanskje ikke det rette ordet, for selv om Myklebusts personlige stil og engasjement merkes bak alt det han skriver, er det vel få forskere som så konsekvent lar saken og ikke personen være sentrum. Det er faget misjonsvitenskap som fanger oppmerksomheten, —50-årsmarkeringen gjelder opprettelsen av misjonsfaget ved Menighetsfakultetet i 1938. Og det skjer altså med en samling av artikler om misjon som viser både konsentrasjonen og bredden i Myklebusts engasjement.

Det var ikke tanken at disse notatene skulle fungere som en bokanmeldelse. Men det ville oppleves som en stor forsømmelse om man ikke gjorde oppmerksom på artikkelsamlingen i dette tidsskriftet, som ble startet og i så mange år ble levende og spenstig redigert av Myklebust. Artikkelen spenner over fem decennier og er ordnet i fem hoveddeler: «Om misjonsforståelse», «Nye horisonter», «Utfordring og svar», «Medarbe-

dere i lydighet», «Kunnskap og liv er ett». Her er refleksjoner over misjonens oppdrag og fundament, selvstendigjørelsen av «den tredje (verdens) kirke», sosiale og politiske utfordringer, økumeniske perspektiver, og om misjon og økumenikk som vitenskapelige tradisjoner. Mange av tidsskriftets lesere vil kjenne igjen mye av stoffet (mesteparten er hentet fra *Norsk tidsskrift for misjon og Kirke og kultur*, men også fra andre aviser og tidsskrifter), men de som leser artiklene vil stadig bli slått av Myklebusts evne til å engasjere og stimulere.

Boken selges ikke i bokhandlene og har ingen prisangivelse. Men Myklebusts adresse står på en av de første sidene: Skrabben 1 C, 0682 Oslo 6. Jeg tror ikke han vil motsette seg at interesserte henvender seg direkte.

Notto R. Thelle

Hans Kasdorf og Klaus W. Müller (red.), *Reflection and projection: Missiology at the threshold of 2001*. Bad Liebenzell: Verlag der Liebenzeller Mission, 1988. 504 s.

Denne velredigerte samlingen av missiologiske studier er utgitt som festskrift for den mennonittiske missiologen George F. Peters. Peters markerte seg ikke bare innen sin egen mennonittiske tradisjon, men i konservative evangelikale kretser både i Nord-Amerika og Europa. Et festskrift er ofte stedet hvor forskere publiserer artikler de tilfeldigvis har liggende, eller de syr sammen en ar-

tikkel fra stoff som tidligere er publisert. Resultatet kan være sprikende i innhold og ujevnt i kvalitet. Festskriftet til Peters har unngått denne skjebne, og bærer preg av innholdsmessig kvalitet og grundig planlegging i tematikk. Artikkene er skrevet på tysk eller engelsk, men alle har et grundig og samvittighetsfullt resymé på det alternative språket, noe som gjør boken ekstra anvendelig for dem som bare behersker ett av språkene.

Hovedtyngden av artiklene står for en misjonsteologi som de fleste konservative protestantiske missiologer vil kunne identifisere seg med, - kjente tyske missiologer som Hans-Werner Gensichen, Horst Bürkle og Peter Beyerhaus er blant bidragsyterne. Likevel bidrar boken til en utvidelse av den økumeniske horisont for lutherske lesere, i og med at mange av bidragene er skrevet av forskere i den mennonittiske og anabaptistiske tradisjon. Dermed får en ikke bare perspektiver som kommer svakere frem i lutherske arbeider (som f.eks. sammenhengen mellom misjon og helliggjørelse og større vekt på Det gamle testamente), men får en kraftig påminnelse om den historiske dramatikken og gehalten i en konfesjonell tradisjon som knapt forekommer som fotnoter i våre teologiske lærebøker. Bokens forskjellige deler tar opp George Peters liv og virke, misjonsteologi, historiske studier, forholdet til andre religioner, samfunnsvitenskapelige perspektiver, og misjonsstrategiske refleksjoner om teori og praksis. Her er noe for enhver smak og interesse, samtidig som det bindes sammen av en forholdsvis enhetlig teologisk tendens.

Denne positive vurderingen må for undertegnedes vedkommende modi-

fiseres med spørsmålet hvorvidt boken står for den mest egnede misjonsteologi «på terskelen til år 2001», som undertittelen antyder. Bruken av Det gamle testamente inspirerer til et noe triumfalistisk syn på Guds kamp mot folkenes guder (s. 178-179), med vekt på en «assertive, if not combative style in mission» (s. 97). Forholdet til andre religioner diskuteres til dels på en åpen og innsiktsfull måte, men en del blir så forenklet at det knapt overbeviser dem som har vært i nærkontakt med andre religioner og kulturer. Ett eksempel på en slik overforenkling finner man i Klaus Hoppenworths artikkel om «Frelse i verdensreligionene og Bibelens foreløpende budskap», hvor buddhisme og hinduisme avspises på følgende måte: «Thus the way of deliverance in both Hinduism and Buddhism is an ascetic one based on human efforts and meditation, which from a biblical point of view happens in the realm of demonic powers» (s. 307, 298). Peter Beyerhaus' skepsis overfor tendenser til større åpenhet i Lausannebevegelsen vitner også om en sterk vektlegging på «den sataniske innflytelse» i de ikke-kristne religionene (s. 360). Et interessant forsøk på å utnytte antropologisk innsikt i teologisk refleksjon er Klaus W. Müllers artikkel om «Samvittighet i kontekst», hvor han diskuterer forholdet mellom skyld, skam og frykt i forskjellige kulturer.

På tross av uenighet og reservasjoner, må det sies at det var en glede å stifte bekjentskap med denne boken, som på en grundig og velskrevet måte hevder et konservativt evangelikalt misjonssyn.

Notto R. Thelle

Walbert Bühlmann, *The church of the future: A model for the year 2001*. Maryknoll, NY: Orbis Books, 1986. ix + 207 s.

Enda en bok med tanker om kirke og misjon på vei mot et nytt millennium. På tross av likhet i tema med den foran anmeldte bok, beskriver de to bøkene så forskjellige landskaper og tankemønstre at man nesten kan spørre seg om de befinner seg i den samme virkelighet. Årsaken er nok ikke bare at Bühlmann er katolikk, mens skribentene i den andre boken er protestanter. Det dreier seg nok like mye om holdninger som går på tvers av kirkesamfunnene, mellom konservative evangelikale på den ene siden og mer økumenisk orienterte progressive teologer og kirkefolk på den annen. Mesteparten av Bühlmanns bok dreier seg om den *romersk-katolske* kirke mot år 2001 - og det er vel noe av bokens begrensning - men hans holdninger og engasjement vil deles av mange protestanter. I så måte er det en økumenisk katolsk bok.

Det er ikke mulig å gi noen grundig gjennomgang av boken. Tyngdepunktet i Bühlmanns tankegang er visjonen av det tredje årtusens kirke, det han kaller «Den tredje kirke», som stort sett faller sammen med den tredje verdens kirke. Det første millenniums kirke («Den første kirke») var ifølge Bühlmanns grovskisse Østens kirke (østkirken), det annet millenniums kirke («Den annen kirke») var Vestens kirke, og det tredje millenniums kirkelige tyngdepunkt vil altså ligge i Syd.

Bokens første del innledes med en beskrivelse av utviklingstendensene som har forvandlet kirken fra å være

en vestlig kirke til å bli en verdenskirke, med et sterkere og sterkere kirkelig tyngdepunkt i den tredje verden. Deretter følger skisser av kirkene i Latin-Amerika, Afrika og Asia, med refleksjoner over de impulser disse kontinentene kan gi kirken i vest. Det er kanskje ikke så mye nytt som presenteres her, men Bühlmann gjør det med engasjement og innsikt og inspirasjon.

Den andre delen av boken presenterer modeller for fremtidens kirke. Forenklet kan man si at det er inspirasjonen og visjonene fra Vaticanum II og pave Johannes XXIII som bærer Bühlmanns fremstilling. Han er opp tatt av den fornyelsen som er skjedd i kirken, med nye strukturer, desentralisering, maktfordeling, og utfoldelse av kulturelt og teologisk mangfold inspirert av politiske og geografiske utfordringer. Han drømmer om kirken som et stort fellesskap, en delende kirke som utveksler penger, personell, teologi, erfaringer og livsstil. Han innrømmer at hans modeller kanskje er utopiske - de aller siste årenes utvikling i den katolske kirke ville kanskje gjort ham mer pessimistisk enn han tydeligvis er i sin bok som opprinnelig ble skrevet i begynnelsen av 80-årene - men han er smittende i sin overbevisning om nødvendigheten av og muligheten for en ny kirke.

Notto R. Thelle

Roald Kverndal, *Seamen's Missions: Their Origin and Early Growth*. A Contribution to the History of the Church Maritime. Pasadena, California: William Carey Library, 1986. 903 + 28 s., ill. Nr. 14 i serien av handlinger utgitt av Egede Instituttet.

Den norsk utdannede dispassjør og sjømannsprest Roald Kverndals doktoravhandling foreligger her i en ypperlig illustrert og vakker utgave. Både forfatter og forlag har ære av denne publikasjon. Avhandlingen er noe justert i forhold til den stensilerte utgave som forelå ved disputasen ved Universitetet i Oslo i 1984. Den høstet den gang mange lovord fra førsteopponent Dr. Deryck W. Lovegrove og meg som var annen opponent.

Kverndals bok er blitt standardverket om den internasjonale sjømannsmisjons historie frem til 1964. Som materialsamling er boken en gullgrube av dokumenterte opplysninger. Bak denne ruvende avhandling ligger et imponerende og beundringsverdig arbeide med et enormt utrykt og trykt materiale, hentet frem fra arkiv og bibliotek i USA og Europa. Bibliografien strekker seg fra s. 803-869. Noteapparatet går fra s. 643 til 802.

Men dette er noe langt mer enn en materialsamling. Det er en levende fremstilling av en viktig og forsømt del av kirkens historie. Her er «alt» tatt med. Selv om forfatteren selv er en engasjert venn av sjømannsmisjonen, legger han ikke skjul på at det blant pionerene i dette arbeidet fantes stridbare og vanskelige personligheter. Det er interessant at elementer av humanitær hjelp til sjøfolk var integret helt fra begynnelsen av selv om sjømannsmisjonens pionerer i stor grad kom fra nidkjære evangeliske kretser.

Part VIII Maritime Missiology. Toward a Theology of Maritime Mission. Dette er et tillegg til den historisk-deskriptive hoveddelen av dette verk. Også i denne del av arbeidet har forfatteren utført et pioner-

arbeid. Her gis det i sammentrengt form en systematisk oversikt over bl.a. motivasjon og metodologi for misjon blant sjøfolk. Kverndals bok er et betydningsfullt bidrag både til den generelle kirkehistorie, særlig i Storbritannia og de Forente Stater, og til de nyere teologiske disipliner som missiologi og økumenikk.

Man kvier seg nesten for å nevne at det er elementer man kan savne i dette verk. Jeg vil bare nevne to:

1. Jeg kunne ha ønsket at fremstillingen hadde hatt et sterkere innslag av samtidshistorisk perspektiv.

2. Fremstillingen av sjøfolks sosiale kår er noe ensidig konsentrert om skyggesidene. For det første savner man opplysninger om skipsoffiserenes kår. Og for det annet burde forfatteren ha fått tydeligere frem at det foregikk en positiv utvikling for sjøfolk fra midten av 1800-tallet av.

Men dette er små ting i forhold til det storverk som forfatteren har utført.

Nils E. Bloch-Hoell